

REZOLUCJA ⁽¹⁾**Zgromadzenia Parlamentarnego Euronest w sprawie rozwoju polityki dotyczącej gazu ze źródeł niekonwencjonalnych i jego potencjalnego wpływu na rynki energii w UE oraz w krajach partnerskich Europy Wschodniej**

(2016/C 193/03)

ZGROMADZENIE PARLAMENTARNE EURONEST,

- uwzględniając akt założycielski Zgromadzenia Parlamentarnego Euronest z dnia 3 maja 2011 r.,
- uwzględniając wspólną deklarację ze szczytu Partnerstwa Wschodniego, który odbył się w Rydze w dniach 21 i 22 maja 2015 r.,
- uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej z dnia 24 października 2014 r. w sprawie ram polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030,
- uwzględniając decyzje podjęte na konferencji ONZ poświęconej zmianom klimatu, która odbyła się w Paryżu w dniach 30 listopada – 10 grudnia 2015 r.,
- uwzględniając rezolucję Parlamentu Europejskiego z dnia 5 lutego 2014 r. w sprawie ram polityki w zakresie klimatu i energii do roku 2030 ⁽²⁾,
- uwzględniając rezolucję Parlamentu Europejskiego z dnia 14 marca 2013 r. w sprawie planu działania w zakresie energii do roku 2050 – przyszłość z energią ⁽³⁾,
- uwzględniając rezolucję Parlamentu Europejskiego z dnia 12 czerwca 2012 r. w sprawie nawiązania współpracy w zakresie polityki energetycznej z partnerami spoza UE: podejście strategiczne do bezpiecznych, zrównoważonych i konkurencyjnych dostaw energii ⁽⁴⁾,
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 22 stycznia 2014 r. zatytułowany „Ramy polityczne na okres 2020–2030 dotyczące klimatu i energii” (COM(2014)0015),
- uwzględniając krajowe dokumenty strategiczne Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Ukrainy w dziedzinie energii dotyczące okresu odpowiednio do roku 2020 i do roku 2030,
- uwzględniając podstawowe cele oraz program prac Partnerstwa Wschodniego na lata 2014–2017 (trzecia platforma tematyczna „bezpieczeństwo energetyczne”),
- uwzględniając ustanowienie w 2009 r. wschodnioeuropejskiego partnerstwa na rzecz efektywności energetycznej i środowiska (E5P),
- uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), w szczególności jego art. 194, zgodnie z którym stosowanie jego przepisów ustanawiających środki unijne w dziedzinie energii pozostaje między innymi bez uszczerbku dla stosowania innych przepisów Traktatów, w tym w szczególności art. 192 ust. 2,
- uwzględniając dyrektywę 94/22/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 maja 1994 r. w sprawie warunków udzielania i korzystania z zezwoleń na poszukiwanie, badanie i produkcję węglowodorów ⁽⁵⁾,
- uwzględniając roczne sprawozdania z działalności Wspólnoty Energetycznej za lata 2014 i 2015 dla Parlamentu Europejskiego i parlamentów krajowych,

⁽¹⁾ Przyjęto w dniu 22 marca 2016 r. w Brukseli (Belgia).

⁽²⁾ Teksty przyjęte, P7_TA(2014)0094.

⁽³⁾ Teksty przyjęte, P7_TA(2013)0088.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 332 E z 15.11.2013, s. 28.

⁽⁵⁾ Dz.U. L 164 z 30.6.1994, s. 3.

- A. mając na uwadze, że państwa członkowskie UE i ich partnerzy z Europy Wschodniej ponoszą odpowiedzialność przede wszystkim za swoje koszyki energetyczne oraz zaspokajanie rosnącego zapotrzebowania na energię, oraz że państwa członkowskie UE są obowiązane postępować zgodnie z art. 194 TFUE, a w związku z tym zapewnić funkcjonowanie rynku energii i bezpieczeństwo dostaw energii, wspierać efektywność energetyczną i oszczędność energii, jak również rozwój nowych i odnawialnych form energii oraz wspierać wzajemne połączenia między sieciami energetycznymi;
- B. mając na uwadze, że w szybko zmieniającym się krajobrazie energetycznym charakteryzującym się rosnącą globalną konkurencją o zasoby, rosnącymi cenami energii i rosnącymi różnicami w cenach niektórych naszych głównych konkurentów, gospodarki europejskie i obywatele potrzebują energii zrównoważonej i przystępnej, z zagwarantowanym bezpieczeństwem i niezawodnością dostaw;
- C. mając na uwadze, że nasze kraje wciąż zmagają się z licznymi wyzwaniami energetycznymi, takimi jak dekarbonizacja, wzrost zależności od importu od jednego monopolistycznego dostawcy (oraz związane z tym zagrożenia dla bezpieczeństwa dostaw), wykorzystywanie dostaw energii jako narzędzia nacisku politycznego, dokończenie budowy wewnętrznego rynku energii; ubóstwo energetyczne oraz wpływ cen energii na konkurencyjność;
- D. mając na uwadze, że węglowodory ze źródeł niekonwencjonalnych mogą przyczynić się do wzmocnienia lokalnych źródeł energii oraz zmniejszenia zależności od importu;
- E. mając na uwadze, że techniki związane z intensywnym szczelinowaniem hydraulicznym, powszechnie zwanym „frackingiem”, budzą obawy dotyczące zdrowia publicznego oraz skutków dla środowiska;
- F. mając na uwadze, że Komisja chce zapewnić nienaruszalność środowiska w związku z wydobywaniem węglowodorów ze źródeł niekonwencjonalnych, takich jak gaz łupkowy, oraz zapewnić właściwe zarządzanie ryzykiem, jakie może towarzyszyć zarówno poszczególnym projektom, jak i ogólnemu rozwojowi, w państwach członkowskich, które zamierzają badać lub wykorzystywać takie zasoby;
- G. mając na uwadze, że w dniu 22 stycznia 2014 r. Komisja odpowiedziała na apel o pilne działanie, przyjmując zalecenie służące zapewnieniu przejrzystości i przewidywalności na rzecz organów publicznych, podmiotów działających na rynku oraz obywateli;
- H. mając na uwadze, że w zaleceniu Komisji 2014/70/UE z dnia 22 stycznia 2014 r. w sprawie podstawowych zasad rozpoznawania i wydobywania węglowodorów (takich jak gaz łupkowy) z zastosowaniem intensywnego szczelinowania hydraulicznego⁽¹⁾ zachęca się państwa członkowskie UE do przestrzegania podstawowych zasad przy stosowaniu lub dostosowywaniu swoich przepisów dotyczących rozpoznawania lub produkcji węglowodorów z zastosowaniem intensywnego szczelinowania hydraulicznego;
- I. mając na uwadze, że choć światowy kryzys gospodarczy i niskie ceny ropy wywarły negatywny wpływ na inwestycje w wydobywanie paliw kopalnych ze źródeł niekonwencjonalnych, międzynarodowe instytucje finansowe wciąż odgrywają istotną rolę poprzez lewarowanie funduszy krajowych oraz kredytów na takie inwestycje;
- J. mając na uwadze, że złoża gazu łupkowego znajdujące w krajach, które dotychczas nie dysponowały rezerwami wydobywczymi gazu stwarzają krajom importującym gaz ziemny możliwość stania się producentami gazu oraz zaspokojenia ze źródeł krajowych długofalowego popytu na gaz ziemny lub stania się eksporterami nowo pozyskanych zasobów skroplonego gazu ziemnego (LNG);
- K. mając na uwadze, że UE i jej kraje partnerskie Europy Wschodniej muszą uwzględnić ogólną konkurencyjność swoich gospodarek oraz swoich sektorów wydobywania węglowodorów takich jak paliwa kopalne przy formułowaniu właściwej polityki nakładania zobowiązań na sektory przemysłu pracujące nad nowymi metodami wydobywania paliw kopalnych ze źródeł niekonwencjonalnych w kontekście rozpoznawania lub eksploatacji takich zasobów;
1. podkreśla znaczenie unijnego wsparcia w związku z zaleceniami politycznymi określonymi w zaleceniu Komisji 2014/70/UE;
 2. popiera podstawowe zasady określone w zaleceniu Komisji 2014/70/UE, służące zapewnieniu ochrony zdrowia publicznego, klimatu i środowiska, efektywnego wykorzystania zasobów, przejrzystości konkurencji w zakresie wykorzystania zasobów, budowy infrastruktury i działalności wydobywczej oraz informowania opinii publicznej; apeluje do państw członkowskich UE zamierzających stosować intensywne szczelinowanie hydrauliczne o poszanowanie tych zasad;
 3. apeluje o stworzenie warunków wymaganych do bezpiecznego i skutecznego rozpoznawania i produkcji węglowodorów (takich jak gaz łupkowy) z zastosowaniem intensywnego szczelinowania hydraulicznego;

(¹) Dz.U. L 39 z 8.2.2014, s. 72.

4. podkreśla, że partnerzy z Europy Wschodniej muszą rozwiać publiczne obawy o wszystkie ewentualne negatywne skutki szczelinowania hydraulicznego oraz zapewnić najwyższe standardy środowiskowe, społeczne, dotyczące zdrowia publicznego, skuteczności i bezpieczeństwa, a także przejrzystą konkurencję w zakresie wykorzystywania, budowy infrastruktury oraz wydobycia gazu ze źródeł niekonwencjonalnych; podkreśla również potrzebę uniknięcia zagrożeń dla środowiska i społeczeństwa;
5. zwraca uwagę na szczególne wyzwania związane z eksploatacją gazu ziemnego, który obecnie stanowi jedną czwartą zużycia energii pierwotnej w UE i może przyczynić się do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych w perspektywie krótko- i średnioterminowej, jeśli zastąpi bardziej emisyjne paliwa kopalne; podkreśla w szczególności, że w regionach o dużej popularności ogrzewania na olej opałowy można zmniejszyć emisje na poziomie konsumentów, zachęcając właścicieli domów do przejścia na ogrzewanie gazem ziemnym; zwraca uwagę, że nie należy przy tym odwozić tych regionów od podnoszenia efektywności energetycznej w kluczowych sektorach takich jak budownictwo ani od maksymalizacji wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
6. popiera rozpoznawanie złóż gazu łupkowego w państwach członkowskich UE, mając na względzie, że mogą one służyć jako zamiennik dla bardziej emisyjnych paliw kopalnych, stanowić lokalne źródło gazu ziemnego (zmniejszając tym samym zależność od innych dostawców energii) oraz stymulować zatrudnienie, wzrost gospodarczy i stanowić dodatkowe źródła dochodów publicznych;
7. zwraca uwagę zarówno na nowe możliwości, jak i wyzwania związane z wydobyciem gazu łupkowego, podkreślone w zaleceniu Komisji 2014/70/UE;
8. wzywa do wzmoczonych badań w dziedzinach nauk ścisłych i stosowanych oraz badań tematycznych poświęconych naukowym prognozom i wyznaczaniu obszarów poszukiwań w zakresie rozwoju technologii wydobycia łupków, substancji wysokoorganicznych oraz metanu z pokładów węgla, co można powiązać z wydobyciem gazu we wszystkich zagłębiach ropy, gazu i węgla;
9. podkreśla konieczność opracowania dokumentacji normatywnej i technicznej oraz zapewnienia jej zgodności z międzynarodowymi standardami branżowymi na potrzeby skutecznego wyznaczania obszarów poszukiwań, rozpoznawania i wydobycia gazu z warstwy łupków w krajach objętych Partnerstwem Wschodnim;
10. wzywa do poprawy ustawodawstwa w sprawie wykorzystania podglebia na potrzeby wydobycia ropy i gazu oraz do oceny negatywnych i potencjalnie negatywnych skutków środowiskowych i społecznych wykorzystania podglebia i ich wyeliminowania i zapobiegania im w przyszłości;

Potencjalny wpływ na rynki energii w państwach członkowskich UE oraz krajach objętych Partnerstwem Wschodnim

11. uważa, że działalność związana z gazem łupkowym może również przynieść bezpośrednie lub pośrednie korzyści ekonomiczne dla państw członkowskich, krajów objętych Partnerstwem Wschodnim, a także regionów, społeczności lokalnych, przedsiębiorstw i obywateli, na przykład za sprawą regionalnych inwestycji w infrastrukturę, bezpośrednich oraz pośrednich możliwości zatrudnienia oraz dochodów publicznych w formie podatków, opłat eksploatacyjnych i innych opłat;
12. dostrzega przykład USA, gdzie gaz ze źródeł niekonwencjonalnych stanowi obecnie 60 % krajowego wydobycia gazu, a gaz łupkowy odnotowuje największy wskaźnik wzrostu tego udziału; zwraca uwagę, że znaczne zwiększenie krajowej produkcji gazu ziemnego przyniosło skutek w postaci obniżenia cen gazu w USA i przejściowo wpłynęło na ceny gazu LNG importowanego do UE;
13. odnotowuje konkluzje Rady Europejskiej z dnia 22 maja 2013 r., w których zaakcentowano potrzebę dywersyfikacji europejskich dostaw energii oraz rozwoju bezpiecznych własnych zasobów energii w celu zapewnienia bezpieczeństwa dostaw, zmniejszenia energetycznej zależności państw członkowskich UE od dostawców zewnętrznych oraz stymulowania wzrostu gospodarczego;
14. przypomina, że długofalowym celem UE, wspólnym z krajami objętymi Partnerstwem Wschodnim, jest przejście na zasobooszczędną i zrównoważoną gospodarkę; uważa, że gaz ziemny oraz dostępność nowych źródeł bezpiecznych i zrównoważonych paliw kopalnych, takich jak gaz ziemny z formacji łupkowych, mogą odegrać rolę w transformacji sektora energii, zwłaszcza jeśli zastąpią one bardziej emisyjne paliwa kopalne; jest zdania, że w każdym razie zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych z naszego systemu energetycznego wymagać będzie ciągłego zwiększania efektywności energetycznej i oszczędności energii, a także wprowadzania na szerszą skalę zrównoważonych technologii, a zwłaszcza energii ze źródeł odnawialnych;
15. wzywa Białoruś do wstrzymania budowy elektrowni jądrowej, dopóki nie zostanie przeprowadzona prawdziwie niezależna, otwarta i przejrzysta ocena oddziaływania jej budowy i eksploatacji na środowisko, w pełnej zgodności z istniejącymi międzynarodowymi standardami oraz wymogami w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i środowiskowego, w tym z konwencją z Espoo i konwencją z Aarhus oraz standardami bezpieczeństwa ustanowionymi przez Międzynarodową Agencję Energii Atomowej, przy zaangażowaniu wszystkich zainteresowanych stron na potrzeby zapewnienia, by nie doszło do żadnych kompromisów kosztem ochrony środowiska i bezpieczeństwa jądrowego;

16. apeluje, by rządy krajów partnerskich Europy Wschodniej uczyniły co w ich mocy dla zapewnienia przejrzystości w toku negocjacji umów energetycznych z państwami trzecimi, zwłaszcza państwami znanymi z wykorzystywania zasobów energetycznych jako narzędzia polityki zagranicznej.

Kontekst współpracy pomiędzy Ukrainą i UE w sektorze energii

Gaz łupkowy oraz metan – zwane gazami ze źródeł niekonwencjonalnych – mają istotne znaczenie dla budowy zasobów węglowodorów i zwiększenia niezależności energetycznej Ukrainy.

Pod pojęciem węglowodorów niekonwencjonalnych rozumie się gaz łupkowy, gaz w skałach zbiornikowych (lub gaz typu występującego w basenie centralnym) oraz pokłady ropy łupkowej, metan z pokładów węgla i hydraty gazowe. Na Ukrainie istnieją perspektywy zagospodarowania złóż węglowodorów niekonwencjonalnych wszystkich typów.

Według dotychczasowych szacunków rozmaitych ekspertów wielkość zasobów gazu łupkowego nadających się do wydobywania na Ukrainie wynosi od 7 do 15 bilionów m³. Większość ekspertów jest zgodna co do tego, że Ukraina zajmuje czwarte miejsce w Europie pod względem wielkości zasobów gazu łupkowego (po Polsce, Francji i Norwegii).

Jednym z głównych czynników nieodzownych dla funkcjonowania ukraińskiej gospodarki jest zaspokojenie krajowego zapotrzebowania na zasoby mineralne, przede wszystkim paliwo i energię. Oprócz samego zmniejszenia poziomu konsumpcji energii, priorytet należy nadać także rozwojowi nowych technologii poszukiwania, wydobywania i eksploatacji innych naturalnych źródeł energii, w tym źródeł niekonwencjonalnych.

Aby móc wydobywać gaz łupkowy, konieczne jest wdrożenie nowoczesnych technologii odkrywania, badania, intensyfikacji (w tym użycia intensywnego wieloetapowego szczelinowania) oraz eksploatacji złóż, a także przyciągnięcie wymaganych znacznych inwestycji, których Ukraina nie posiada.

Współpraca między Ukrainą a Unią Europejską w sektorze energii prowadzona jest na podstawie umowy o stowarzyszeniu między UE a Ukrainą, programu stowarzyszeniowego, protokołu dotyczącego warunków współpracy energetycznej między UE a Ukrainą oraz Traktatu o Wspólnocie Energetycznej.

Eksploatację zasobów węglowodorów niekonwencjonalnych, a w szczególności gazu łupkowego utrudnia również szereg innych czynników, w tym brak ustawodawstwa regulującego wydobywanie surowców tego rodzaju.

Ukraina jako członek Wspólnoty Energetycznej jest zobowiązana do wdrożenia trzeciego pakietu energetycznego. Ukraina obecnie reformuje swój sektor energetyczny oraz harmonizuje ustawodawstwo zgodnie z poczynionymi zobowiązaniami. Do najnowszych postępów należy przyjęcie ustawy o rynku gazu ziemnego, służącej utworzeniu sprawnego i konkurencyjnego środowiska w tym sektorze.

W dążeniu do przeprowadzenia reform sektorowych w 2015 r. Ukraina przyjęła zamiar opracowania i przyjęcia zbioru aktów prawnych liberalizujących rynki gazu i energii elektrycznej.

Ukraińskie Ministerstwo Energetyki i Przemysłu Węglowego, we współpracy z Sekretariatem Wspólnoty Energetycznej, przygotowało w szczególności projekt ustawy o rynku gazu ziemnego zgodny z dyrektywą 2009/73/WE dotyczącą wspólnych zasad rynku wewnętrznego gazu ziemnego oraz rozporządzeniem (WE) nr 715/2009 w sprawie warunków dostępu do sieci przesyłowych gazu ziemnego.

Wspomniana ustawa określa ramy prawne reformy sektora gazu oraz plan jej wdrożenia zgodnie z europejskim prawodawstwem energetycznym, w tym z unormowaniami trzeciego pakietu energetycznego.
